

GEROJI NUSIKALTIMŲ PREVENCIJOS PRAKTIKA ES UŽKARDANT SMURTĄ

Pranešimo turinys

- Kas yra EUCPN ir jo veikla nusikaltimų prevencijoje
- EUCPN Smurto prevencijos konferencija 2013 ir Gerosios praktikos konkurso projektai
- Konferencijos išvados ir rekomendacijos

EUCPN

- Europos nusikaltimų prevencijos tinklas (European Crime Prevention Network - EUCPN) įkurtas 2001 m. Europos Sąjungos Komisijos sprendimu

EUCPN

Veiklos kryptis

ES

(Europinės
iniciatyvos)

EUCPN

(Nacionalinis
atstovas)

VALSTYBĖ

(Nacionalinės prevencijos
strategai ir vykdytojai)

Nusikaltimų prevencija ES

- 18 Europinių institucijų
- 3 Jungtinių Tautų institucijos
- 16 Nevyriausybinų organizacijų

Lietuvos pirmininkavimo temos

- Trio tema – Bendradarbiavimas nusikaltimų prevencijoje
- Lietuvos tema – Smurto prevencija (Prevention of domestic violence)

Lietuvos pirmininkavimo renginiai

- 2 EUCPN Tarybos posėdžiai
- Ekspertų vizitai, pildomi klausimynai
- Gerosios praktikos konkurso komisijos posėdis
- Gerosios praktikos konferencija ir konkursas, Apdovanojimų ceremonija
- Leidinio leidyba

Lietuvos pirmininkavimo renginiai

- 18 Konkursinių projektų
- 10 Papildomų projektų
- 3 Laimėtojai
- Apdovanojimų renginys

Apdovanojimai

ES Gerosios praktikos konferencija 2013

Potemės:

- Taktika ir pirminiai veiksmai reaguojant į smurto faktus;
- Socialinės pagalbos smurto aukoms mechanizmai;
- Mediacija smurto prevencijoje;
- Techninės ir teisinės aukų apsaugos priemonės;
- Smurtinio elgesio keitimo programos ir jų įtaka baudmės skyrimui;
- Rizikos vertinimas ir jo įtaka apsaugos priemonių skyrimui.

Konkurso laimėtojas

Konkurso pagrindinis nugalėtojas –

Švedijos Karalystės
Stokholmo miesto socialinių tarnybų
administracijos projektas
“Smurto šeimoje centras”

Konkurso laimėtojas

- Paramos smurto aukoms centras, veikiantis kaip projektas
- Koordinuoja policijos, socialinių pagalbos tarnybų, prokuratūros veiklą
- Konsultacinė veikla
- Bendradarbiauja su auka skatindami jas aktyviai veikti ir nenusišalinti (attrition)
- Lydi bylos tyrimą per visas teismines instancijas siekdami veiksmingo tyrimo
- <http://www.eucpn.org/eucp-award/entries.asp?year=2013>

I Specialioji nominacija

Specialioji konkurso nominacija už sėkmingiausią ankstyvąją prevenciją –

Kroatijos Respublikos vidaus reikalų
ministerijos projektui
“Gyvenimas be smurto”

I Specialioji nominacija

- Interaktyvi veikla 13-14 m. paaugliams kuriant nesmurtinę kultūrą
- Jaunimo sąmoningumo didinimo kampanija įtraukiant žymius žmones bei bendruomenės narius
- Individualioji prevencija
- Bendradarbiavimas su NVO
- <http://www.eucpn.org/eucp-award/entries.asp?year=2013>

II Specialioji nominacija

Antroji specialioji konkurso nominacija už geriausią bendradarbiavimą –

Belgijos Karalystės Antverpeno miesto
socialinio aprūpinimo ir sveikatos
Departamento projektui
“CO3”

II Specialioji nominacija

- Vietinės savivaldybės institucijų, policijos, teismų bei socialinių tarnybų bendradarbiavimo modelis
- Veikla pagrįsta tarpasmeninių santykių pagrindu
- Metodiškai parengtas individualus bylos tyrimas
- Atliekamas problemų bei rizikos veiksnių įvertinimas
- <http://www.eucpn.org/eucp-award/entries.asp?year=2013>

Kiti projektai

- Tarpinstituciniai pagalbos aukoms mechanizmai (UK, FR, CZ, SE, PL)
- Smurtinio elgesio keitimo programos (DE, IE, SK, FI, UK, PT)
- Prevencinė policijos ir jos partnerių veikla (DK, HU, CZ, PL, PT)

Kiti projektai

- Ankstyvosios prevencijos projektai (EE, PL)
- Visuomenės sąmoningumo didinimo programos (BG)
- Mokymų programos (SI)
- Rizikos įvertinimo programos (PT, UK, IT)
- Bendruomeninė veikla smurto prevencijoje (DE)

Išvados ir rekomendacijos

Bendrosios išvados bei rekomendacijos

- Tarpinstitucinio požiūrio svarba. Rekomenduojamas visų partnerių įsitraukimas bei tarpinstitucinis bendradarbiavimas. Taip pat rekomenduotina paskirti realiai veikiančią, o ne formalų nacionalinį tarpžinybinės smurto prevencijos koordinatorių.
- Auka – centrinė smurto prevencijos figūra. Pagalba aukai turėtų būti vienas svarbiausių minėto tarpinstitucinio bendradarbiavimo tikslas.
- Mokymai profesionalams. Rekomenduojama mokymus vykdyti nuolat, kompleksiškai, įtraukiant kuo daugiau bendradarbiaujančių partnerių bei skirtingų sričių strategijų.
- Visuomenės sąmoningumo didinimo kampanijų svarba. Patariama jas vykdyti paraleliai su kitomis prevencinėmis priemonėmis pagal kompetenciją.
- Ankstyvosios prevencijos svarba.

Išvados ir rekomendacijos

Taktika ir pirminiai veiksmai

- Pirminiai veiksmai – tai policijos intervencija, pirmoji pagalba aukai, priemonės smurtautojui, fakto registravimas, įkalčių rinkimas, pagalbos centrų, medikų, NVO informavimas, ir bendradarbiavimas su jais, aukos informavimas apie pagalbą.
- Pirminių veiksmų aprašymai teisės aktuose. Nebūtinai – atskirame teisės akte, svarbu jų buvimas teisės aktuose.
- Specializuoti policijos padaliniai. Rekomenduotina kurti tokius padalinius, nes toks požiūris sudaro pagrindą profesionalesnei prevencijai.
- Smurto pasikartojimo prevencijos priemonių svarba (kiekvienas pagal kompetenciją). Rekomenduojamas reviktimizacijos priemonių įtraukimas į socialinių partnerių pagal kompetenciją vykdomų priemonių visumą.
- Apribojimai smurtautojui. Siūlytinas policijos skiriamų apsaugos priemonių įteisinimas.

Išvados ir rekomendacijos

Socialinės pagalbos mechanizmai

- Smurtas artimoje aplinkoje – tai horizontalusis reiškinys, reikalaujantis integruoto, tarpinstitucinio požiūrio. Turėtų būti siektinas visų partnerių bendradarbiavimas per tarpinstitucinę koordinaciją norint profesionaliai ir efektyviai įgyvendinti visas priemones.
- Neabejotinai esminis yra NVO vaidmuo teikiant pagalbą smurto aukoms. Rekomenduojama remti ir skatinti šią NVO veiklą nacionalinių lygiu.
- Nacionalinio smurto prevencijos koordinatoriaus vaidmuo.
- Savanorių pritraukimas. Jų veikla turėtų būti motyvuojama bei skatinama bendruomenėse.
- Aukos pasiekiamumo problema. Labai svarbus vaidmuo vykdant smurto prevenciją turi būti skiriamas aukai pasiekti įvertinant visus trukdžius bei juos apeinant.

Išvados ir rekomendacijos

Mediacija smurto prevencijoje

- Dažniausiai – tai smurtautojų programų dalis ir neturi įtakos bausmės skyrimui.
- Taiko arba teismai, arba NVO (akredituoti mediatoriai, bendruomenių pareigūnai, Probacijos pareigūnai).
- Akcentuotinas ir mediatoriaus (-ių) pasirengimas, specializacija, kaip rodo užsienio šalių praktika – šeiminio smurto atveju medijuoja specialiai apmokyti, daugiametę patirtį turintys mediatoriai;
- Šeiminio smurto atveju ypatingai akcentuotinas aukos informuotas sutikimas dalyvauti mediacijoje, taip pat teise pasitraukti iš proceso;
- Mediacija šeiminio smurto atvejais taikoma (dažniausiai) ir duoda pozityvių rezultatų, kai smurtas yra psichologinio, ekonominio pobūdžio, kai auka nepatiria sunkesnių sveikatos sutrikdymų;
- Mediacijos (šeiminio smurto atvejais) modelis nėra orientuotas į šalių sutaikinimą, dažniau siekiama adekvataus, racionalaus abiejų šalių sprendimo dėl iškilusio konflikto.

Išvados ir rekomendacijos

Smurtinio elgesio keitimo programos

- Tai svarbi smurto artimoje aplinkoje prevencijos dalis, reikalaujanti tarpžinybinio požiūrio. Būtinai rizikos veiksnių bei faktorių įvertinimas.
- Dažniausiai vykdo NVO tarptautinio bendradarbiavimo pagrindu.
- Efektyvi intervencija – kai dirbama kartu su smurtautojo partnere ar net šeimos nariais.
- Vyrių krizių centrų svarba visapusiškai smurtautojų elgesio korekcijai.

Išvados ir rekomendacijos

Rizikos veiksnių įvertinimas

- Neatliekamas taip dažnai nusikaltimų prevencijos programose kaip turėtų būti. Rekomenduojama remtis geraja kitų šalių praktika.
- Reikalingas siekiant geriau apsaugoti auką bei prognozuoti ateities rizikos faktorius.
- Trys rizikos tyrimo stadijos.
- Nėra rizikos veiksnių tyrimo be rizikos.

Smurto prevencijos kryptys

- Visuomenės sąmoningumo didinimo kampanijos
- Mokymai
- Pagalbos aukos paslaugos ir tarpinstitucinės pagalbos mechanizmai
- Smurtinio elgesio keitimo programos
- Situacinė prevencija
- Ankstyvoji prevencija
- Rizikos vertinimas
- Bendruomeninė veikla
- Postvencijos priemonės

Ankstyvosios prevencijos priemonės

- Socialinės ir švietimo strategijos bei kampanijos
- Kvaišalų kontrolė
- Bendruomeninė veikla (community policing)
- Šaunamųjų ginklų kontrolė
- Netinkamo elgesio su vaikais prevencija
- Jaunimo nusikalstamumo prevencija
- Partnerių smurto prevencija
- Lytinio smurto prevencija
- Netinkamo elgesio su senyvo amžiaus žmonėmis prevencija

Tik kartu

Ačiū už dėmesį!

Dalia Kedavičienė

dalia.kedaviciene@vrm.lt

Vidaus reikalų ministerijos

Viešojo saugumo politikos departamento

Visuomenės saugumo ir viešosios tvarkos užtikrinimo skyriaus

vyriausioji specialistė

Tel. 271 8721

8686 60444